

Markéta Menoušková, „Leže v kázni boha všemohúcího, dobrého jsa rozumu...“.
K výpovědní hodnotě kutnohorských kšaftů předbělohorské doby, České Budějovice
2006, 222 s., diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty JU

Posudek vedoucího diplomové práce

S velmi dobrou znalostí domácí literatury, která se věnuje výzkumům rozmanitých stránek každodenního života českých měst na prahu novověku, si Markéta Menoušková jako základní heuristické východisko své diplomové práce zvolila rozbor testamentů kutnohorských měšťanů obsažených především v knize kšaftů z let 1578 až 1612. Těžiště jejích výzkumů představovalo období let 1590 až 1610 (125 testamentů); navíc přihlížela k výpovědní hodnotě dalších 182 testamentů, které se dochovaly pro dvacátá léta 16. století. Diplomantka s oporou v teoretickém poznání dobové testamentární praxe ve městech provedla zevrubný formální rozbor kutnohorských testamentů, přičemž sledovala případné proměny zápisů, k nimž docházelo v průběhu celého 16. století. Stranou pozornosti Markéty Menouškové nezůstali ani písaři, kteří pořizovali záznamy posledních vůlí. Vzdělání, profesní kariéra a zvláště kulturní úroveň domácností kutnohorských městských písařů by stály za porovnání se situací těchto byrokratů v jiných městech. Tím chci naznačit, že profesní a sociální stratifikace jednotlivých vrstev městského obyvatelstva (včetně písařů) zasazená do širšího srovnávacího rámce stále čeká na bližší výzkum.

Vlastní interpretační těžiště diplomové práce Markéty Menouškové představuje neobyčejně rozsáhlá pátá kapitola, v níž se diplomantka zabírala kutnohorskými kšafy z hlediska jejich vypovídací hodnoty a badatelského využití k poznání dějin individua, jeho těla a myšlenkového světa i sociálního okolí. Způsob kladení otázek v zásadě odpovídá historickoantropologickému směřování moderní historické vědy, jež nepostrádá ani srovnávací zřetel k výsledkům obdobných výzkumů v jiných českých městech předbělohorské doby. Dobrá teoretická příprava diplomantce umožnila, aby se s oporou v kutnohorských kšaftech zamýšlela nad reflexí smrti a posmrtného života v očích jednotlivých měšťanů, kteří pořizovali závěť. Zvláště oceňuji její schopnost sémantické analýzy textu jednotlivých kšaftů, jež dokázala interpretovat v souřadnicích myšlenkového světa člověka 16. století.

K nezbytným rozborům testamentární praxe v Kutné Hoře se zařadily kvantitativně pojaté pohledy na osobnosti testátorů, přičemž diplomantka se zajímala o jejich pohlaví, rodinný stav a bližší identifikaci podle jmen, příjmení a profesí. Následné začlenění individua do rodinných struktur ve světle kšaftů a odkazovací praxe patří k interpretačně závažným částem diplomové práce, a to i ve srovnávacím kontextu pražských a severočeských výzkumů (za bližší výklad u obhajoby diplomové práce by stály dobové pojmy „přátelé“, „nepokrevní přátelé“ a „krevní přátelé“, které se objevily v kutnohorských testamentech, zvláště když pojem „přátelé“ se zdá být interpretačně velmi nejednoznačný). Za cenné rovněž považuji úvahy Markéty Menouškové o zbožnosti kutnohorských měšťanů, k nimž dospěla rozbořením odkazů ad pias causas ve vazbách na špitál, záduší místních kostelů a školy (samostatnou kapitolku o špitále hodnotím jako málo ústrojnou). Diplomantka rovněž dokázala badatelsky dobře využít kutnohorských kšaftů k rekonstrukci světa hmotné kultury domácností (na s. 136 patrně nedopatřením zmizel započatý výklad o obuvi); popis předmětů hmotné kultury však mohla provázet hlubší interpretace sociálního zázemí jejich vlastníků a pokusy o postihu citových a jiných vazeb měšťanů k těmto artefaktům s ohledem na konstrukci kategorie paměti. Stranou zájmu Markéty Menouškové nezůstali ani poručníci a svědci v jednotlivých kšaftech, i když bližší rozbor jejich sociální a profesní skladby by jistě bylo nutné podpořit prozopografickým pohledem.

Samostatnou pozornost věnovala diplomantka ženám v postavení testátorek, což se týkalo asi 38% zkoumaných kšaftů. Zřetel upřela rovněž k ženám v roli dědiček. Za

metodicky velmi podnětnou pokládám také tu část práce, v níž se autorka pokusila s oporou v posledních vůlích a pozůstalostních inventářích načrtnout stručné biogramy sedmi kutnohorských měšťanů. I v tomto případě bych však uvítal zřetelnější interpretaci zjištěných poznatků, jejichž hodnota se leckdy vytrácí v dlouhých popisech a výčtech.

Markéta Menoušková předložila poctivou, pracnou, koncepčně ujasněnou a heuristicky dobře zvládnutou diplomovou práci analytického charakteru. Větší důraz mohla klást na srovnávací zřetel (zde citelně postrádám komparaci s nejnovějšími výzkumy kšaftů v jihočeských městech, které se uskutečnily v mém semináři), na větší míru interpretace zjištěných faktů a jejich ukotvení v dějinném kontextu předbělohorské Kutné Hory. Občasné pravopisné prohřešky (interpunkce) a rozkolísaná grafika výrazněji nesnižují vysokou jazykovou a formální úroveň diplomové práce, kterou doporučuji zcela jednoznačně k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm v ý b o r n ě.

České Budějovice 28. srpna 2006

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc., v. r.